

Europaåret för **aktivt åldrande**
och **solidaritet mellan generationerna** 2012

Idéforum – ett samhälle för alla åldrar 2020

Avslutande konferens för temaåret 2012.

Framtida idéer och insatser för aktivt åldrande i Sverige

Med bidrag från

Gun Sjöbom, Centre for Ageing and Supportive Environments (CASE), Hjälpmedelsinstitutet
Folkhälsoinstitutet, Röda korset, Stiftelsen för internetinfrastruktur, Kairos Future, Forskningsrådet
för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Cecilia Torudd

Svenska
ESF-rådet

Forskningsrådet för
Arbetsliv och
Socialvetenskap

Statens
folkhälsoinstitut

VÅRDALSTIFTELSEN

Förord

År 2012 har av Europeiska kommissionen utnämnts till *Europaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna*. Den demografiska omvandlingen i Europa och andra länder gör att andelen äldre ökar i de flesta länder. Omvandlingen har bäring på temaårets områden, såsom folkhälsa, välfärd, arbetsliv och människors livskvalitet. Vi lever längre idag och en stor och växande grupp kan se fram emot en lång period av aktivt och friskt åldrande efter pension. Synen på äldre i samhället ändras därmed.

Under året har en rad aktiviteter genomförts över hela landet inom ramen för temaåret. Svenska ESF-rådet har haft regeringens uppdrag att följa upp och samordna insatserna i Sverige. Insatserna har berört frågor som demokrati, boende, informationsteknologi och folkhälsa.

Ett stort intresse har riktats mot möjligheterna att jobba längre och hur arbetsplatserna och arbetsmiljön kan främja en sådan utveckling. Kommissionen har i sina rekommendationer inför programperioden 2014-2020 lyft aktivt åldrande som ett prioriterat område för Sverige.

Temaårets slutkonferens i november 2012 äger rum i form av ett idéforum. Bakom arrangemanget står Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Statens Folkhälsoinstitut (FHI), socialfondsprojektet Tema Likabehandling, Vinnova, Vårdalstiftelsen och ESF-rådet. Syftet med idéforumet är att forskare, praktiker, tjänstemän och enskilda individer ska lägga fram synpunkter och förslag på hur Sverige kan bli ett mer åldersvänligt samhälle med alla nutida och framtida utmaningar.

Synpunkterna och förslagen finns i den här sammanställningen. De beskriver vad som gör idag hos olika aktörer men också visioner inför framtiden. Sammanställningen är inte heltäckande men ger ändå en bild av det stora engagemang som finns inom offentlig sektor, näringsliv och det civila samhället.

Stockholm i november 2012

Åsa Lindh
Generaldirektör
Svenska ESF-rådet

Inför idéforum 29 november i Europahuset Stockholm

Mina tankar omkring EFS-rådets aspekter

Värdighet, självbestämmande och inflytande

Det är viktigt att räkna också med oss seniorer.

Genom att lyssna till och utvärdera äldre människors erfarenheter, kunskap och önskemål om vardagssituationer, bostadsbehov, ekonomi etc., kan, potentialen för ett gott åldrande växa fram.

Idag har de flesta gamla människor behov av aktiviteter och sociala kontakter.

Många pensionärer begränsas dock av låga pensioner. Det kan tyckas värdigt med högre pension och därmed en ökad valfrihet, för dessa äldre.

Vetenskaplig forskning visar att vi blir allt vitalare och äldre och är en viktig resurs att ta tillvara på flera plan i samhället. I många kommuner sker obetalt frivilligarbete och väntjänster av seniorer. Att bereda intresserade pensionärer möjlighet till engagemang även globalt kan vara en väg till inflytande.

Många äldre är medlemmar i någon pensionärsorganisation och kan därigenom verka i grupp. Med seniorernas frekventa kunskaper inom bl a den tekniska utvecklingen är det realistiskt att tänka i internationella nätverk. Att samverka över gränserna kunde innebära aktivt engagemang och kompetensutveckling under hela livet.

Deltagande i arbetslivet

En kombination av pension och arbete, t ex genom att om möjligt fortsätta med vissa tidigare arbetsuppgifter på deltid, skulle innebära fortsatt anknytning till arbetslivet och samtidigt möjlighet till en lugnare tillvaro som deltidspensionär.

På vissa arbetsplatser kunde detta erbjudas flera som uppnått pensionsålder.

Med flexibilitet och genomtänkt organisation kan detta vara den ultimata lösningen, en kombination av ung respektive erfaren arbetskraft. Detta förutsätter **solidaritet** och verkar för **lärande och utbyte mellan generationer**.

Deltagande i samhällslivet

Uppmärksamma att nutidens äldre människor inte är förbrukade utan är en generation att räkna med i olika sammanhang.

Vi är uppdaterade och följer med lokalt och globalt och har också i hög grad anammat den tekniska utvecklingen.

Vi vill kunna delta och påverka och se att goda exempel uppmärksammas på alla områden.

Det är viktigt att samhällsansvariga, politiker, myndigheter och medborgare, i högre grad strävar för gemensamt förhållningssätt gällande attityder, bemötanden och beteenden i allmänhet också gentemot oss äldre.

Fortlöpande propaganda, evenemang och riktningar bör ha sin grund i respekt och vördnad för individ, sak, kultur och samhälle.

Det borde vara självskrivet att pensionärsorganisationer som helhet inbjuds att närvara och verka i konferenser, symposium, föreläsningar, seminarier etc.

Uppmana enskilda personer i demokratisk anda till samhällsengagemang i tillgängliga officiella forum för yttranden, t ex att skriva motioner.

Samhället skulle fokusera mer på vilka positiva effekter mångkulturen har i vårt land, i syfte att motverka den främlingsfientlighet som råder.

Som pensionär upplever jag en vördnad för äldre, från våra invandrare, som inte är lika självklara bland infödda svenskar

Spännande mat, frukt, örter och traditioner, har kommit till oss genom nysvenskarna.

Hälsofrämjande aktiviteter

Eftersom vetenskaplig forskning visar att positivt tänkande är en hälsofaktor, bör detta synsätt vara i fokus och tillämpas. Även här kan goda exempel bland allmänheten ha stort värde.

Premiera glädjespidare!

Forskarna har kommit fram till att mänsklig värme, närhet och medkänsla betyder mycket för både vår fysiska och psykiska hälsa.

Att medkänsla påverkar immunförsvaret är ett av forskningsresultaten.

Oberoende hälsoinriktade undersökningar borde obligatoriskt spridas så att det når alla medborgare.

Angående möjligheter inom Europeiska unionen

Jag gillar grundtankarna och rörligheten i den europeiska unionen. Som medlem i EU finner många människor nya möjligheter till personlig utveckling och internationella kontakter. Det är dock svårt att finna program som är självklara för människor som uppnått pensionsålder.

Men också seniorer tillhör EU och vill få del av "kakan" och ha inflytande i den globala världen. Det saknas ett forum som värderar och tillvaratar den resurs som många äldre faktiskt utgör. Det krävs nytänkande inom unionen. En allt äldre befolkning har, av egen kraft, potential att kunna bidra till meningsfullt samarbete, över gränserna, i syfte att tillvarata erfarenheter och vidga vyer och kunskapsnivå. Dessutom visar vetenskaplig forskning att sociala kontakter och aktiviteter bidrar till bättre hälsa, även för äldre generationen.

Är det inom "Livslångt lärande" som chansen för vitala pensionärer finns. Vad innebär begreppet? Att avsätta resurser för att intresserade seniorer kan beredas möjligheter till internationella utbyten och nätverk, kan vara lönsamma investeringar. Områden som Frivilligarbete - Social kompetens - Deltidsarbete - Jourverksamhet - Omvårdnad - Mänskliga möten - Egen vård m fl., skulle kunna utvecklas och betyda mycket för hela samhället.

Jag är skattebetalande pensionär och EU-medborgare, och har tillsammans med två andra pensionärer ansökt om medel till en besök- och utbytesresa till Krakow i Polen. Som medlemmar i SPF:s Singelgrupp i Nykvarn har vi följande mål med ansökan:

- Att skapa nätverk och beröringspunkter med en ny vänkrets
- Att få erfarenhetsutbyte i diskussionsforum
- Att utveckla ensamstående människors situation
- Att befästa gruppens gemenskap och sociala kompetens
- Att förhindra isolering och stimulera ett aktivt och friskt åldrande
- Att i internationaliseringens namn bana väg även för äldre generationen
- Att jämföra den demografiska utvecklingen
- Att värna om Gränslös gemenskap
- Att få språkträning
- Att med automatik visa en positiv bild av Sveriges pensionärer
- Att utvärdera och arbeta vidare med slutsatserna

Med vänlig hälsning

Gun Sjöbom, 71-årig glad pensionär

Forskning och innovation – en förutsättning för att skapa stödjande miljöer för en åldrande befolkning

Vi befinner oss i en tid där synen på äldre och åldrande ständigt måste förändras. Allt fler lever allt längre och samhället måste skapa förutsättningar för att möta de krav och förväntningar som kommande generationer kommer att ställa. Kunskapen om och attityderna till äldre och åldrande behöver fördjupas och utvecklas, vilket rör oss alla som individer och samhällsmedborgare. Trots att vi ofta upplever att ”ålderismen” är utbredd även i Sverige är vårt land en föregångare om vi jämför med många andra länder. Vi har därför både förutsättningar och ansvar för att ta en ledande roll för forskning och innovation som kan visa vägen för hur vi skapar stödjande miljöer för en åldrande befolkning.

Sedan 2007 finns det ett FAS-centrum vid Lunds universitet där forskning med målet att främja arbetet med att skapa stödjande miljöer för en oberoende livsstil bland dagens och framtidens äldre. Centre for Ageing and Supportive Environments (CASE) engagerar ca 40 forskare från universitetets medicinska, tekniska och samhällsvetenskapliga fakulteter. De projekt som bedrivs inom CASE spänner från hälsovetenskap och rehabiliteringsmedicin till socialt arbete, trafikplanering och arkitektur. Det kan handla om hur äldre påverkas av omflyttning mellan olika boenden, att låta äldre definiera hinder för promenader i de egna kvarteren eller att utveckla och tillämpa metoder för att analysera olika boendemiljöers tillgänglighet. CASE har ett spirande internationellt samarbete och är numera också partner i projekt som handlar om att utveckla och testa sociala innovationer. Förutom forskning av hög kvalitet med en unik och internationellt uppmärksammas profil, bygger CASE även upp en nationell plattform för forskarutbildning tillsammans med FAS-centret ARC (Aging Research Center) vid Karolinska institutet i Stockholm.

Det finns mycket vi kan göra för att i framtiden påverka åldrandets förlopp. Miljöer kan utformas så att även människor med olika hälsoproblem och funktionsnedsättningar kan använda dem och ge förutsättningar för ett aktivt och hälsosamt åldrande. Detta betyder t ex att ha bättre förutsättningar att kunna ta hand om sig själv så länge som möjligt, men också att ha ett rikt och aktivt liv med goda möjligheter till delaktighet i familjen och i samhället i stort. Därför måste framtidens forskning om äldre och åldrande i än högre grad än idag vara gränsöverskridande och tvärvetenskaplig. Inte bara frågor som rör åldrande och hälsa behöver sättas i fokus; forskning med fokus på äldre och åldrande bör integreras med t ex forskning inom samhällsbyggnad, vårdforskning, medicinsk forskning om folksjukdomarna, hälsoekonomi, epidemiologi, läkemedelsforskning, demografi och samhälls- och beteendevetenskaplig forskning. Sådana perspektiv ställer nya krav på alla aktörer i forskarsamhället, inte minst de politiker som sätter ramarna för forskningspolitiken.

En central målsättning när CASE bildades vara att minst hälften av Sveriges kommuner inom tio år har dragit nytta av satsningen på att studera äldre och deras vardagsmiljöer. Vid halvtidsutvärderingen av FAS-centrumet kunde vi konstatera att målet är på väg att uppfyllas – mer än 100 av landets 290 kommuner hade då i någon form kommit i kontakt med vår

forskning. En bärande grundpelare i CASE forskning är att forskningen är relevant för avnämarna, dvs. de som ska använda våra forskningsresultat, både samhällets aktörer och de äldre. Detta ställer både krav på och motivation för att finna nya och mer effektiva former för att involvera äldre och deras organisationer i relevanta delar av forskningsprocessen. Under 2010 knöts därför ett brukarråd till centrumet för att stärka kunskapsutbytet och förmedlingen av forskningsresultat till användarna. Ett konkret resultat är att brukarrådet under 2011-2012 har arrangerat två CASE-dagar, där många äldre personer, beslutsfattare, forskare och representanter för olika äldre- och handikapporganisationer kunnat mötas.

Sammanfattningsvis finns det många utmaningar och möjligheter för forsknings- och innovationsverksamhet som ligger i linje med områden som prioriterats av Europaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna, t ex anpassade bostäder, tillgängliga transportsystem, åldersanpassade miljöer, varor och tjänster, autonomi i vård och omsorg samt skräddarsydd teknik.

Lund 2012-11-13

Susanne Iwarsson

Agneta Ståhl

Professor, Inst. för hälsa, vård & Samhälle
Föreståndare
Centre for Ageing and Supportive Environments, Lund universitet

Professor, Inst. för teknik & Samhälle
Biträdande föreståndare

Teknik för äldre

(www.teknikforaldre.se)

Bättre teknik för äldre och anhöriga

Under sex år har regeringen satsat pengar på att stödja utvecklingen av produkter och tjänster som underlättar vardag och boende för äldre och anhörigvårdare. Utvecklingsprogrammet heter Teknik för äldre och det är Hjälpmedelsinstitutet som samordnat satsningen.

100 projekt fick stöd av Teknik för äldre mellan 2007-2010. För 2010-2012 avsattes ytterligare 66 miljoner kronor. Företag, organisationer och kommuner har fått stöd för relevanta projekt i två ansökningsomgångar.

Projekten har handlat om alltifrån en smart mobil för äldre till nytto-kostnadsstudier av välfärdsteknologi i äldreomsorgen.

Ny teknik för äldre testas i tre kommuner

Norrköping, Västerås och Göteborg har fått sex miljoner kronor vardera. Kommunerna ska använda och utvärdera teknisktöd, t ex robotar och påminnelsestöd, hos personer över 80 år. Samverkan och metoder för att skapa bättre tillgänglighet i bostäder har utvecklats. Erfarenheter och kunskap från försöksverksamheten ska förhoppningsvis komma till användning i andra kommuner.

I Västerås är inriktningen informations- och kommunikationsverksamhet medan Norrköping ska testa olika teknislösningar i ett bostadsområde. Göteborg genomför en bred satsning med boendeprofil som enkla förbättringar, smarta badrumsrenoveringar.

Försöksverksamheterna utvärderas av lokala FoU-enheter och pågår till och med 2012.

Andelen äldre ökar

Andelen äldre med omsorgsbehov ökar. Många kommuner tar nu hjälp av välfärdsteknologi för att utveckla äldreomsorgen. Samtidigt ökar intresset hos äldre och anhöriga för välfärdsteknologi som gör vardagen enklare och ökar tillgängligheten.

Teknik för äldre har samlat en mängd goda exempel och projekt från landets kommuner på hur ny teknologi och nya tjänster kan ge ett bättre vardagsliv och tryggare boende för äldre – och bidra till att kommunerna klarar de ekonomiska utmaningar som en åldrande befolkning innebär.

Välfärdsteknologi som komplement i hemtjänst

I den nyutvecklade "Välfärdsteknologisnuran" kan man göra en kalkyl på vad införande av e-hemtjänst kan göra för den kommunala ekonomin. E-hemtjänst innebär också en högre livskvalitet för brukarna – det är de som ska styra – ej verksamhetsnyttan.

År 2025 har andelen äldre ökat markant i Sverige. I snuran jämförs dagens beräknade kostnader och besparingar vid införande av e-hemtjänster med kalkylerade kostnader för år 2025. Det bygger på att tio procent av vårdtagarna har en kombination av traditionell hemtjänst och e-hemtjänst.

Bättre teknik för äldre och anhöriga

Smarta produkter och enkla hjälpmedel kan vara till stor hjälp både för anhöriga och äldre.

Lika viktigt är nya arbetssätt och stöd till anhöriga. Vi har listat en lång rad projekt som visar hur vardagen kan bli bättre och tryggare för våra allt fler äldre.

Anhöriga spelar en allt större roll för att göra det möjligt för äldre att leva ett bra liv. Teknik för äldre har stöttat cirka 90 projekt som berör anhöriga och äldre, allt från information till bra produkter i vardagen.

I flera kommuner finns idag visningsmiljöer som fått stöd av Teknik för äldre. Där kan äldre och anhöriga få information och kunskap om teknik som underlättar vardagen och kan ge möjlighet att bo kvar hemma, och går det att känna på och testa smart vardagsteknik.

Fastighetsägare utvecklar tillgängliga bostäder

Att sitta instängd på tredje våningen i ett hus utan hiss är idag en realitet för många äldre.

Det krävs ibland bara små insatser för att både skapa en bättre livskvalitet för många äldre och samtidigt förnya ett äldre bostadsbestånd. Allt fler äldre kommer att bo kvar hemma långt upp i åren. Med ett bostadsbestånd som till större delen är byggt innan 1970 krävs stora insatser för att förbättra tillgängligheten. På Teknik för äldre webbsida finns samlat drygt 40 projekt som visar hur bostäder och hur fastigheter kan utvecklas.

Kan bostadsanpassningsbidraget användas smartare? Det är en av flera intressanta frågor i ett projekt som fortfarande pågår

För att äldre ska kunna bo kvar hemma så länge som möjligt måste tillgängligheten förbättras i befintliga bostadshus. Teknik för äldre har bland annat gett stöd till White arkitekter AB för att i en process med aktörer som arkitekter, industridesigners, forskare, fastighetsägare och stadsdelsförvaltningar driva på utvecklingen vad avser innovativa badrumslösningar för äldre i befintliga bostäder.

Under sex år har vi arbetat med att ge stöd till utvecklingen av produkter och tjänster som underlättar vardag och boende för äldre och anhörigvårdare. Teknik för äldre går snart i mål och vi vill avsluta med att dela med oss av vår kunskap om hur kommunerna kan införa välfärdsteknologi inom äldreomsorgen.

Mer om Teknik för äldre verksamhet finns samlad på www.teknikforaldre.se

Teknik för äldre/ Raymond Dahlberg FoU-samordnare
Hjälpmiddelsinstitutet
Sundbyberg

*FRÅN EVA MAGNUSSON, Utredare på Hjälpmedelsinstitutet i projektet "Bo bra på äldre dar".
Info rörande Regeringsprogrammet "Bo bra på äldre dar"
Till Idéforum Temaåret 2012. Datum 29 november 2012.*

Bakgrund

Regeringen har gett Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att ansvara för programmet Bo bra på äldre dar, som syftar till att stödja nytänkande och utveckling av bostäder och boendemiljöer för äldre.

Fakta

Antalet äldre personer ökar kraftigt i Sverige. Om närmare 20-30 år kommer runt 25 % av Sveriges befolkning att vara över 65 år. Drygt hälften av Sveriges befolkning över 65 år bor idag i bostäder med bristande tillgänglighet. Många av landets kommuner tillgodoser inte behovet av särskilda boendeformer för äldre. Fler bostäder behöver därför anpassas till den åldrande människans förutsättningar och behov.

Nya idéer

Det behövs nya och framsynta idéer för hur äldres boende kan utformas, såväl enpersons- som i flerpersonershushåll. Ordinarie bostadsbestånd, närmiljö och mötesplatser behöver utvecklas så att det blir möjligt att kunna bo kvar med trygghet, säkerhet, livskvalitet och värdighet hela livet. Senior- och trygghetsboende kompletterar det ordinarie boendet för äldre och här finns utrymme för nytänkande. Vård- och omsorgsboende (särskilt boende) behöver utvecklas för att kunna erbjuda ett tryggt, stimulerande och värdigt boende för personer i olika livssituationer. Den fysiska miljön ska utformas med avseende på såväl fysiska, sensoriska som kognitiva funktionsnedsättningar.

Planering

Hur kan det vanliga bostadsbeståndet planeras så att man kan bo kvar trots att behovet av vård och omsorg ökar? Hur kan bostaden och boendemiljön kring vård- och omsorgsboenden utformas, så att värdighet och trygghet präglar vardagen när demenssjukdom eller behov av rehabilitering står för dörren? Hur kan man skapa en attraktiv boendemiljö, där äldre människor kan känna trygghet, värdighet och livsglädje?

Bo bra på äldre dar

I mer än två år har Hjälpmedelsinstitutets regeringsuppdrag Bo bra på äldre dar arbetat för mer kreativitet och nytänkande när det gäller bostäder och boendemiljöer för äldre. De stora kullarna födda på 40-talet går nu i pension och antalet svenskar 80 år eller äldre är snart 750 000. Av landets cirka 1,8 miljoner personer 65+ bor de allra flesta, över 90 % i vanliga bostäder, många med bristande tillgänglighet. Med tanke på regeringens mål om att äldre ska kunna bo kvar i sina bostäder, är detta en stor utmaning för alla kommuner. Det är uppenbart att stigande ålder och försämrad hälsa leder till att man väljer eller blir tvungen att flytta till en lämpligare bostad. Hur äldre vill bo är väldigt individuellt, men de flesta vill bo kvar i sin bostad så länge de kan. Det finns ändå ett ökande intresse för seniorbostäder och trygghetsbostäder.

Under de år som Bo bra på äldre dar pågått har det bland mycket annat varit möjligt att söka utvecklingsstöd via projektet som rör den fysiska och regionala planeringen. 76 projekt har sjuats i. De har bland annat arbetat med behovsinventering bland kommuninvånare, inventering av tillgängligheten i bostäder med närmiljö, skapande av mötesplatser samt stimulerat till kommunala

arkitektävlingar. I landet har också fyra nätverk av olika kommuner startats för att ta del av varandras erfarenheter och diskutera strategisk boendeplanering.

Antalet trygghetsboenden och seniorbostäder har visserligen ökat, men inte i samma takt som vård- och omsorgsboenden minskat, nära 30 000 platser de senaste tio åren. Trots det statliga bidraget för att bygga trygghetsboenden har endast några tusen lägenheter tillkommit. I många storstadsområden och i mindre kommuner är det brist på hyreslägenheter med god tillgänglighet.

Utöver stimulansbidrag till byggande av trygghetsbostäder och vård- och omsorgsboenden har flera insatser initierats under senare år för att få fart på byggandet för äldre. Men det räcker inte. För att klara bostadsförsörjningen inför den kraftiga ökningen av antalet äldre måste fler tillgängliga bostäder av olika slag skapas. Det krävs ett nytt synsätt hos både kommuner och bostadsföretag. Men ansvaret ligger inte bara hos det offentliga – individen har ett stort eget ansvar att fundera över hur vi vill bo på äldre dar.

Planering av tillgängliga bostäder

I planeringen av bostäder för äldre är det av största vikt att ta med äldre. Det visar projektet "Skåne bygger för framtidens äldre". Det är inte längre hållbart att tala om äldre som en grupp. Deltagarna i projektet vittnar om att de som äldre kommer in alldeles för sent i processen, de får ingen reell påverkan. Ett sätt att öka deras påverkan är att involvera dem i utvecklingen av ny teknik och bostäder eller att politiker tar initiativ till medborgarinflytande där äldre kan vara med, såsom en medborgardialog.

Det råder olika uppfattningar om vad äldre behöver för att leva ett bra liv. PRO har undersökt vad äldre människor anser som hög livskvalitet och aktivitet. Frågor som ställts är "Vad i boendemiljön främjar ett bra liv så länge som möjligt, vad är det som har betydelse för fortsatt aktivt liv, hur kan boendemiljön ge stöd och möjlighet för aktivitet, vad i boendemiljön ökar möjligheterna för friskare äldre?"

Resultatet blev en lista som visar vad som är viktigt som stöd i boendemiljön för att hålla kvar aktivitet och kvalitet i vardagen.

1. Närhet till dagligvaruhandel
2. Närhet till primärvård/vårdcentral
3. Tillgängliga utemiljöer
4. Närhet till kommunikationer
5. Närhet till hälsoinriktad omsorg
6. Möjlighet att bo kvar i närområdet
7. Nolltaxa på kollektivtrafiken
8. Möjlighet till motion
9. Gemensam tjänst i boendet för bank, IT mm
10. Närhet till samhällslokaler

Vill du få inspiration?

Läs om våra pågående projekt kring trygghetsboende, tillgänglighetsfrågor, behovsinventeringar och mycket mer, www.hi.se

Slutsatser och rekommendationer från Bo bra på äldre dar

1 Samverkan när det gäller bostadsförsörjning

- Bostäder och boendemiljöer för äldre är en fråga för kommunledningen eftersom det är en del i kommunernas bostadsförsörjningsplanering.
- Bättre samverkan mellan olika kommunala förvaltningar och med såväl kommunens egna som privata fastighetsbolag, tjänste- och servicesektorn, intresseorganisationer med flera behövs, liksom samverkan mellan kommuner.
- Äldre behöver enskilt och genom sina organisationer ges möjlighet att medverka i och påverka bostadsplaneringen.
- Kommunerna och bygg- och fastighetsbranschen behöver möta initiativ från äldre människor och lotsa fram initiativen till färdiga projekt. Idag vill äldre i ökande utsträckning själva ta initiativ till och utveckla sitt boende efter egna idéer.

2 Breddat utbud av bostäder och boendeformer för äldre

- Utbudet av bostäder och boendeformer med olika egenskaper och inriktningar behöver öka. Idag är utbudet alltför begränsat, såväl kvantitativt som kvalitativt.
- Service och tjänster i anknytning till bostaden behöver utvecklas och erbjudas äldre människor.

3 Överkomliga boendekostnader

- Bygg- och fastighetsbranschen har ett stort ansvar för att utveckla teknik och upphandlingsformer som pressar kostnaderna. De höga boendekostnaderna, främst i nyproduktionen, utgör idag ett hinder för att äldres behov och önskemål ska kunna tillgodoses. Många äldre bor av ekonomiska skäl kvar i mindre lämpliga bostäder.
- De ekonomiska villkoren för olika boendeformer bör ses över. De har stor betydelse för äldres möjligheter att flytta till mer ändamålsenliga bostäder. Också pensionärer med begränsad ekonomi bör kunna efterfråga lämpliga bostäder.

Hjälpmedelsinstitutet – ett nationellt kunskapscentrum

Vår kunskap bidrar till ett bättre samhälle för människor med funktionsnedsättning.

Hjälpmedelsinstitutet

4 Förbättrad tillgänglighet och användbarhet i bostäder och boendemiljöer

- Stora insatser behövs för att förbättra tillgänglighet och användbarhet i bostadsbeståndet. Brister i tillgängligheten är ett avgörande hinder för bra bostäder och boendemiljöer för äldre. Krav som gäller ny- och ombyggnad tillämpas idag inte konsekvent.
- Det är angeläget att intensifiera arbetet i kommunerna med enkelt avhjälpta hinder i den offentliga miljön enligt plan- och bygglagen. En liknande reglering för att göra bostadsmiljön mer tillgänglig behövs också.
- Stimulansåtgärder behövs för tillgänglighetsskapande åtgärder, inte minst på mindre orter och i glesbygd.
- Regelverken för utformning av hygienrum är föremål för diskussioner. Ett samlat grepp skulle behöva tas, där såväl arbetsmiljön som boende-, fastighetsägar- och omvårdnadsperspektiven ingår.
- Riktlinjer för rollator tillgänglighet behöver tas fram. Bättre kunskap om rollatoranvändning i vardagslivet behövs.
- Tillgänglighet och användbarhet i bostäder och boendemiljöer bör deklarerats (jfr energideklarationen). För att underlätta den enskildes val och som stöd för kommunernas och fastighetsägarnas planering, bör enhetliga parametrar tillämpas.
- Fastighetsägarna bör stimuleras att genomföra tillgänglighetsinventeringar. Genom tillgänglighetsmärkning och en aktiv förmedling av bostäder, är det möjligt att fördela de mest tillgängliga bostäderna till de äldre som har störst behov. Därigenom bör kommunal- och samhällsekonomiska vinster kunna uppnås.
- Ett fortsatt och intensifierat arbete med att utveckla och implementera välfärdsteknologi i boendet är nödvändigt, såväl för den enskildes skull och som för samhällets.

5 Forskning, utveckling, utbildning, erfarenhetsutbyte och information

- Ny kunskap behöver utvecklas genom forskning. Det finns stora kunskapsbehov om äldres bostäder och boendemiljöer.
- Arkitektävlingar är en beprövad form för att utveckla nya idéer och lösningar och skulle kunna användas mer.
- Bostäder och boendemiljöer för äldre bör få en större plats i många högskoleutbildningar, exempelvis arkitektutbildningar.
- Det erfarenhetsutbyte mellan kommuner i nätverksform som igångsatts inom Bo bra på äldre dar behöver få en fortsättning.
- En kurs- och konferensverksamhet behövs om bostäder och boendemiljöer för äldre, liksom om välfärdsteknologi, riktad till verksamma i kommuner och inom bygg- och fastighetsbranschen.
- Goda exempel kan spridas bland annat genom studieresor och studiebesök med mera.
- Allmänheten och i synnerhet äldre personer behöver en bra och tillgänglig information om utbud, kvaliteter, tillgänglighet, kostnader med mera för att kunna göra rationella val och påverka utvecklingen.

FAS har nationellt samordningsansvar för äldreforskning

Uppdragets inriktning

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, främjar och stöder grundforskning och behovsstyrd forskning på arbetslivsområdet och inom social- och folkhälsovetenskap. FAS är en myndighet under Socialdepartementet, med Utbildningsdepartementet som ansvarigt för forskningsfrågor. FAS är en av fyra statliga forskningsfinansiärer. I vårt uppdrag ingår:

- att finansiera och initiera grundläggande och behovsstyrd forskning av hög vetenskaplig kvalitet inom områdena arbetsmarknad, arbetsorganisation, arbete och hälsa, folkhälsa, välfärd och socialförsäkring, omsorg och sociala relationer
- att utvärdera forskningen inom de egna ansvarsområdena
- ett samordningsansvar för forskning om äldre, funktionshinder och handikapp, internationell migration och etniska relationer, barn och ungdomar samt socialvetenskaplig alkoholforskning
- att identifiera områden för nya satsningar och utarbeta forskningsprogram i samråd med andra forskningsfinansiärer
- att främja mång- och tvärvetenskaplig forskning
- att göra forskningsresultat tillgängliga och att få dem prövade och diskuterade i olika sammanhang
- att öka nationellt och internationellt samarbete och utbyte inom forskarvärlden
- att förbättra förutsättningarna för yngre och nydisputerade forskare att fortsätta sina forskarkarriärer
- att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män inom forskningen
- att främja vetenskaplig publicering, kunskapsförmedling och dialog.

En översikt av FAS satsningar på äldreforskning och dess resultat finns på:

<http://www.fas.se/sv/Tema/Friska-aldrandet/#Oversikt>

Ur forskningsstrategin för HÄLSA och VÄLFÄRD¹

”Den förändrade befolkningssammansättningen med en ökande andel äldre samtidigt som födelsetalet ligger strax under 2 innebär att andelen i den ålder som räknas som arbetsför minskar. Detta ställer stora krav på nya lösningar inom vård, hälsa, trygghets- och pensionssystem, arbetsliv och inte minst hållbar finansiering. Fler nyfödda kan räddas till livet och ny teknologi möjliggör insatser även för personer över 80 år och för grupper med kroniska sjukdomar.”

”Ett högt arbetskraftsdeltagande förutsätter en god överensstämmelse mellan människors förmågor och arbetslivets utformning och organisering. Arbetslivets organisation i samverkan med barnomsorg/skola och annat samhälleligt stöd påverkar också unga människors vilja att skaffa barn samt deras förmåga att ge barn en god uppväxt. En lika angelägen utmaning för forskningen är att analysera ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och vad som försvårar och underlättar denna process. Sådan forskning handlar både om utbildningssystemet, socialförsäkringarnas utformning och arbetsmarknadens

¹ Utdrag ur En samlad forskningsstrategi för Socialdepartementets politikområden inom hälsa och välfärd

funktionssätt. Även de äldres förutsättningar för ett fortsatt aktivt deltagande i arbetslivet kräver flexibilitet och nytänkande i organisering och ledning i arbetslivet. Många invandrargrupper har påtagligt låg grad av arbetsmarknadsdeltagande, vilket skapar risk för ohälsa och utanförskap.”

Beskrivning av forskningsområdet och pågående verksamheter (tillbakablickande text)

Forskning om äldres villkor och åldrande i samhället är ett viktigt mångvetenskapligt område för FAS. Det innefattar hälsa och levnadsvillkor, äldreomsorgens förutsättningar och demografiska förändringar liksom psykisk ohälsa, demenssjukdomar, nedsatt funktionsförmåga och benskörhet. Ett stort område gäller också forskning om åldrande, omsorg och välfärdstjänster, vilket anknyter till forskning om vård, behandling och bemötande som finansieras av Vårdalstiftelsen och utförs vid Vårdalinstitutet.

Äldreforskningen innehåller också longitudinella studier liksom specialundersökningar av människor över 85 år. Vidare finns psykologiskt inriktad forskning om subjektiv livskvalitet, livshistoriemetodik, pensionärers intressen och samhällsdeltagande. Äldreforskning och socialgerontologi utgör således en mångvetenskaplig mötesplats.

Studier av arbetsförmåga, hälsa och arbetsmarknadsdeltagande för äldre ingår vidare liksom jämförande studier av pensionsreformer och utvecklingslinjer i olika länder. De satsningar som gjorts inom äldreområdet har dels belyst de äldres villkor, demens och annan ohälsa, dels ”äldreboomens” effekter på välfärd, ”äldrelivsbranschen”, samhällsutveckling och mänskliga relationer. Viktiga samverkanspartners inom äldreforskningen är vid sidan av VR, VINNOVA och Vårdalstiftelsen även Arbetsförmedlingen, Folkhälsoinstitutet, Försäkringskassan, SCB, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och i viss mån Institutet för framtidsstudier.

Samverkan mellan forskningsfinansiärer på det europeiska planet har stärkts genom att FAS sedan några år har ingått i ett s.k. ERA-nätverk om äldreforskning i Europa som samordnas av England och där flera medlemsländer i EU deltar. Inom ramen för denna samverkan kommer svensk äldreforskning att utvecklas och utbytet mellan både forskare och finansiärer samt aktörer och myndigheter kommer att fördjupas. FAS har också under året deltagit ERA-AGE 2 och i initiativet FUTURAGE, som tagit fram A roadmap of ageing research in Europe . FAS medverkar också i den fortsatta utvecklingen av ett nätverk av postdoc-tjänster med namnet Future Leaders of Ageing Research in Europe (FLARE) med syfte att bidra till utveckling av den tvärvetenskapliga kompetensen och till samverkan mellan yngre europeiska äldreforskare.

Under 2007 fick FAS 35 mnkr extra per år för att stödja äldreforskning. Den tidigare utlysningen av FAScentra och programstöd och de beslut som följde har i betydande grad förstärkt infrastrukturen för svensk forskning om äldre och åldrande. FAS ger finansiellt stöd till två nationella centra för forskning om åldrande och äldre: Aging Research Center (ARC), Karolinska institutet och Stockholms universitet, belyser skillnaderna i åldrandet mellan olika grupper. Hur mycket ohälsa kan förebyggas? Kan milda kognitiva problem förutsäga vem som senare får demens?

Center for Ageing and Supportive Environments (CASE) i Lund, har äldre och de miljöer där de lever som huvudfokus. Hur bör utemiljön, kollektivtrafiken och bostäderna utformas för att stödja aktivitet och hälsa på äldre dar? Dessutom har sex programstöd delats ut inom området.

Utdrag ur: Regeringens proposition 2012/13:30 Forskning och innovation

Regeringen föreslår en kraftfull förstärkning till FAS för forskning om åldrande och den nya demografin:

”..... Sverige står liksom de flesta andra länder i Europa inför en stor demografisk utmaning att anpassa samhället till en allt äldre befolkning. En fjärdedel av befolkningen beräknas enligt Statistiska centralbyråns befolkningsprognos vara 65 år eller äldre 2050. Det blir fler unga och gamla i förhållande till antalet yrkesverksamma framöver. Kostnaderna för äldres hälso- och sjukvård och äldreomsorg uppgick 2009 till drygt 160 miljarder kronor, och kraftiga kostnadsökningar väntas framöver. Det innebär en utmaning för vård och omsorg men också för arbetslivet, där allt fler måste ges förutsättningar att arbeta högre upp i åldrarna. Det är av samhällsekonomiskt värde att arbetskraftsdeltagande i högre åldrar ökar. Samtidigt som de äldres hälsa förbättras och allt fler äldre fortsätter att arbeta efter 65 års ålder har de allra äldsta oftare flera sjukdomar och funktionsnedsättningar. I Sverige beräknas närmare 150 000 personer ha en demenssjukdom. Äldre med snabbt föränderliga vård-, omsorgs- och rehabiliteringsbehov kräver olika professionella insatser. Gruppen står för en stor del av konsumtionen av vård och omsorg. Enligt rapporten *Äldres läkemedelsanvändning – hur kan den förbättras?* (Statens beredning för medicinsk utvärdering, 2009) ordineras alltför många äldre olämpliga läkemedel. Allt fler äldre behöver insatser för psykisk ohälsa samtidigt som kunskapen om äldre mäns och kvinnors psykiska hälsa och behov av behandling är bristfällig.

För att samhället ska klara en anpassning till en åldrande befolkning kan forskningsresultat utifrån ett helhetsperspektiv bidra till en bättre hälsa och ökad livskvalitet, ett aktivt och hälsosamt åldrande med goda förutsättningar att arbeta högre upp i åldrarna, att samhället är tillgängligt med anpassat boende och boendemiljöer samt en effektiv vård och omsorg.

Forskning om äldre och åldrande innefattar såväl medicinsk forskning som teknisk och socialvetenskaplig forskning. Studier kan gälla förebyggande, diagnostik eller behandling av sjukdomar som är direkt relaterade till åldrande. Forskningen kan också innefatta äldres arbets- och levnadsvillkor samt äldreomsorgens förutsättningar och demografiska förändringar. Medicinsk och annan forskning samt teknisk utveckling kan leda till nya lösningar som kan komma att förbättra hälsan för de äldre genom att ge effektiv prevention, diagnostik, vård och omsorg. Även vårdforskning som är ett område under uppbyggnad kan bidra med värdefulla resultat inom specifika områden, såsom reumatism, cancer, hjärnans åldrande, äldres psykiska ohälsa och läkemedelsanvändning samt odontologisk forskning och medicinsk teknik. Regeringen gör därför bedömningen att både Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap är viktiga för en satsning på forskning om åldrande och hälsa.

Åldrande är för många förknippat med sämre hälsa och att många drabbas av åldersrelaterade sjukdomar. Vissa sjukdomar, såsom demens och vissa neurodegenerativa sjukdomar, förekommer nästan uteslutande hos äldre. Andra sjukdomar såsom psykisk ohälsa, benskörhet, inflammatoriska sjukdomar, nedsatt funktionsförmåga, hjärt- och kärlsjukdomar samt cancer, är också vanligt förekommande hos den äldre befolkningen.

Forskning inom åldrande och hälsa är en viktig del av de områden som stöds av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. För att uppnå ett högt och förlångt arbetskraftsdeltagande, och därmed fler arbetade timmar, efterfrågas bred forskning om hur vi skapar ett hälsosamt arbetsliv och vilken roll arbetsmiljö och arbetsförhållanden spelar för mäns och kvinnors deltagande i arbetslivet och utnyttjande av socialförsäkringar. Kunskapen om vilka rehabiliteringsinsatser och vilken kombination av insatser som bidrar till att bygga upp och återge människor arbetsförmåga behöver också öka. Forskningsresultat som rör effektiva förebyggande och hälsofrämjande metoder kan bidra till att stimulera individen att engagera sig i sin egen hälsa och därmed bidra till att skapa ett

hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv inom vård och omsorg. Kost och hälsa för äldre är ett område som är angeläget. Nutritionsforskning kan t.ex. resultera i nya möjligheter att förebygga och fördröja kostrelaterade sjukdomar, såsom hjärt- och kärlsjukdomar.

Kunskap behövs om hur den fysiska utformningen av boende, boendemiljö och tillgången till effektiva teknikstöd i vardagen påverkar äldres aktivitet, delaktighet och självständighet samt behov av vård och omsorg. Forskningsresultat kan ge kunskap om effekter av stöd, vård och omsorg samt boende, särskilt för de mest sjuka, som behöver sammansatta insatser på grund av många olika funktionsnedsättningar eller sjukdomar. Forskningen bör göras utifrån ett patient-, brukar- och anhörigperspektiv.

Forskning som rör innovativ användning av informationsteknologi och ny teknik för tekniska hjälpmedel och nya behandlingar är ett eftersatt område med stor potential inom vård och omsorg. Vidare kan forskningsresultat som rör styr- och driftsformer inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården bidra till att man kan analysera kostnader, kvalitet och jämlikhet inom vården.

De största utmaningarna för vård och omsorg handlar mer och mer om tvärsektoriella problemställningar och sammansatta behov hos patienter och brukare. Forskningsresultat behöver kombineras på nya sätt, föras ut till relevanta målgrupper och nyttiggöras i verksamheter. Det är därför angeläget att stimulera forskningssamarbete mellan olika forskningsdiscipliner. Det tvärvetenskapliga samarbetet kan bidra till ökad vetenskaplig kvalitet och relevans för att möta de utmaningar samhället nu står inför. Forskningssatsningen bör därför genomföras av både Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap.

Anslaget för forskning och forskningsinformation till Vetenskapsrådet bör därför öka med totalt 50 miljoner kronor 2013–2016 för forskning om åldrande och hälsa. Anslaget bör öka med 25 miljoner kronor 2013 och med ytterligare 25 miljoner kronor 2014. Därmed beräknas anslagsnivån bli 50 miljoner kronor 2014. Vidare bör anslaget för forskning till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap öka med 50 miljoner kronor 2013–2016 för forskning om åldrande och hälsa. Anslaget bör öka med 25 miljoner kronor 2013 och med ytterligare 25 miljoner kronor 2014. Därmed beräknas anslagsnivån bli 50 miljoner kronor 2016.”

Sammanställt 2012-11-28 av Kenneth Abrahamsson f.d. programchef, FAS inför Idéforum – avslutningskonferens för Europeiska året för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna, EU Kommissionens lokaler, Stockholm 2012-11-29.

Internet är relevant för alla

Nätet öppnar en värld av möjligheter som en överväldigande majoritet av svenskarna använder sig av dagligen. Det finns alltifrån avancerade användare som i praktiken lever hela sina liv på Internet, till de i andra änden av skalan som nöjer sig med att deklarerat, köpa biljetter och lösa korsord på nätet. Samtidigt finns det 1,2 miljoner vuxna i Sverige som inte använder Internet alls, enligt rapporten *Svenskarna och Internet 2012*. Det kan exempelvis innebära att man får betala en avgift till banken för att få betala sina räkningar, att man inte kan sjukanmäla barnen eller delta i chatten efter debattprogram på TV, för att bara nämna några exempel.

De flesta ickeanvändare är äldre, men det finns också yngre som inte använder nätet och bland dem är det främst inkomst och utbildningsnivå som påverkar.

Kampanjen Digidel 2013, som lanserades 2011, verkar för en ökad digital delaktighet i Sverige. Vi vill att alla ska våga, vilja och kunna ta del av Internet. Kampanjens mål är att med gemensamma krafter få ytterligare minst 500 000 svenskar att börja använda Internet innan utgången av år 2013. Vi vill även bidra till att de som redan är på nätet blir än bättre på att ta tillvara möjligheterna som Internet erbjuder för att underlätta vardagssysslor, vara delaktig i samhällsutvecklingen, få en bättre vård och omsorg, större möjlighet till arbete och en bättre utbildning.

Regeringens ambition för digitalt innanförskap presenterades av it- och energiminister Anna-Karin Hatt, i oktober 2011 i strategin *it i människans tjänst - en digital agenda för Sverige*. Där menar regeringen att alla som vill ska kunna använda de möjligheter som digitaliseringen erbjuder. Det digitala innanförskapet innebär möjligheten att delta i alla aspekter av samhällslivet och att kunna utöva sina rättigheter och skyldigheter som medborgare.

Digidel finns med i Sveriges digitala agenda som gott exempel på verksamhet som verkar för ett digitalt innanförskap. Vi deltar också vid flera rundabordssamtal om de regionala digitala agendorna. Under EU:s kampanjvecka "Get Online Week 2012" lyckades Digidel, som svensk partner, få över 3000 internetnyfikna svenskar online.

Kampanjen Digidel har nu kommit drygt halvvägs. Idag erbjuder Digidels över 300 partners (organisationer, företag och myndigheter) och 45 eldsjälar (privatpersoner) verksamhet i landets alla län. Tillsammans har kampanjens medlemmar registrerat över 98 000 utbildningsinsatser på www.digidel.se. De har också utvecklat ett brett register av metoder och samverkansformer som sprids i nätverket. Kampanjen lever verkligen efter devisen "sharing is caring"! Sedan kampanjen lanserades har 300 000 fler svenskar börjat använda nätet.

Digidel vill att alla ska våga, vilja och kunna använda Internet, och våra partners och eldsjälar ger många en chans att bli kunniga och modiga användare. Vi tror att nyckeln till framgång är lokal samverkan mellan offentliga, ideella och privata aktörer. Ett sätt att konkretisera arbetet är att på lokal nivå tillsammans inventera målgrupp och resurser för att sen ta fram en lokal variant av det nationella målet; "Utifrån våra respektive organisationers uppdrag och mål samverkar vi för att den digitala klyftan minskar med minst 500 000 personer under treårsperioden 2011-2013."

Digidel kan visa upp många kreativa och framgångsrika samarbeten. Samverkan är en nyckelfråga och det har lagts ner mycket arbete på att få tillstånd samverkan mellan partners som inte varit vana att jobba tillsammans. Men en hel del återstår om vi ska lyckas etablera en landstäckande infrastruktur för digital delaktighet före kampanjens slut. Visionen är att åstadkomma samverkan för digital delaktighet mellan bibliotek, folkbildning, kommun och näringsliv i alla kommuner. För detta är ett starkt nationellt stöd av stort värde.

I oktober lanserade Digidel tillsammans med EU-kommissionen i Sverige, Sveriges Kommuner och Landsting, Folkbildningsförbundet och Stiftelsen för Internetinfrastruktur (.SE) "Utmaningen" – en tävling för att premiera Sveriges bästa lösningar för digital delaktighet. Utmaningen är öppen för alla som kan visa på ökad delaktighet; små eller stora insatser, innovativa eller mer traditionella, som höjer kunskapen eller väcker intresset. Det kan vara ett nätverk för äldre, en gemenskap för nyanlända till Sverige, en ny affärsidé eller någonting helt annat. Vi hoppas att detta ska ge ytterligare bränsle åt kampanjen.

När Digidel avslutas 2013 ska kampanjens nätverk vara starkt och självgående. Förhoppningsvis har vi då nått vårt mål. Då återstår emellertid 1 miljon svenskar som inte använder Internet. Den verkliga utmaningen är dock att den tekniska förändringen av samhället går så snabbt att det troligen kommer att krävas ständiga insatser för att alla ska vara med på rimligt lika villkor. Det blir viktigt att tillvarata den kraft och det samarbetet som byggts upp inom Digidel för att fortsätta underlätta för fler att använda nätet.

Christine Cars-Ingels
Kanslichef Digidel 2013

Utan äldre stannar Sverige

Äldres insatser och bidrag i samhället efter arbetslivet måste synliggöras och värderas högre!

Äldre är en betydelsefull resurs i dagens samhälle både i arbetslivet och i frivilligarbete. Om vi föreställer oss att alla frivilliginsatser som äldre utför upphör, alla far -och morföräldrar inte längre finns tillgängliga för att ta hand om barnbarnen. Samtidigt slutar alla anhängigvårdare att stödja och vårda sina närstående då skulle Sverige sannolikt stanna. Omfattningen av det frivilliga arbetet som genomförs är enormt och något troligen ingen har en komplett bild av.

Samhället står inför stora utmaningar framöver och för att klara att trygga välfärden behöver vi hitta nya sätt att arbeta med en allt äldre befolkning som både kan bidra i samhället men som också kommer att behöva stöd, vård och omsorg.

Röda Korset vill lyfta fram tre utmaningar och idéer.

Utmaning 1: Från ord till praktisk handling; att utveckla samverkan mellan den idéburna sektorn och den offentliga sektorn.

Under flera år har arbetet med överenskommelsen mellan stat, kommun, landsting och den idéburna sektorn pågått, flera kommuner har kommit igång med processer för att ta fram lokala överenskommelser. Några kommuner har kommit i mål med detta men processen måste gå vidare och mynna ut i konkreta, gärna långsiktiga samverkansprojekt som kommer samhället till del.

Idé 1: Utlysa stimulansmedel för samverkan mellan kommuner, landsting och organisationer så att det civila samhället stärks och utvecklas tillsammans med det offentliga.

Utmaning 2: Ett samhälle under förändring med växande behov och mer ansträngd ekonomi medför en ökad efterfrågan av frivilliginsatser.

Gränsdragningarna mellan samhällets ansvar för sina invånare och frivilligarbetets innehåll och service är komplexa. Det offentliga frivilligarbetet kommer med ganska hög sannolikhet att öka i omfattning. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att frivilligarbete ska kunna bidra till välfärden behöver "gråzonerna" identifieras och gränsdragningarna mellan det offentliga ansvar och vad frivilliga kan bidra med tydliggöras.

Idé 2: Tillsätta en tvärsektoriell grupp som bevakar och diskuterar detta område och som kan ge råd och stöd till kommuner, landsting och det civila samhället.

Utmaning 3: Hur skapa ett "frivilligvänligt samhälle" där både äldre och yngres kraft och engagemang tas tillvara?

Nya tider kräver nya förutsättningar. Idéburna organisationers medverkan i samhällsutvecklingen och samverkan mellan organisationer behöver stödjas så att frivilligas bidrag till välfärden kommer till än bättre nytta.

Idé 3: Att idéburna utvecklingscenter inrättas i kommunerna för att stödja organisationerna, deras utveckling och samverkan.

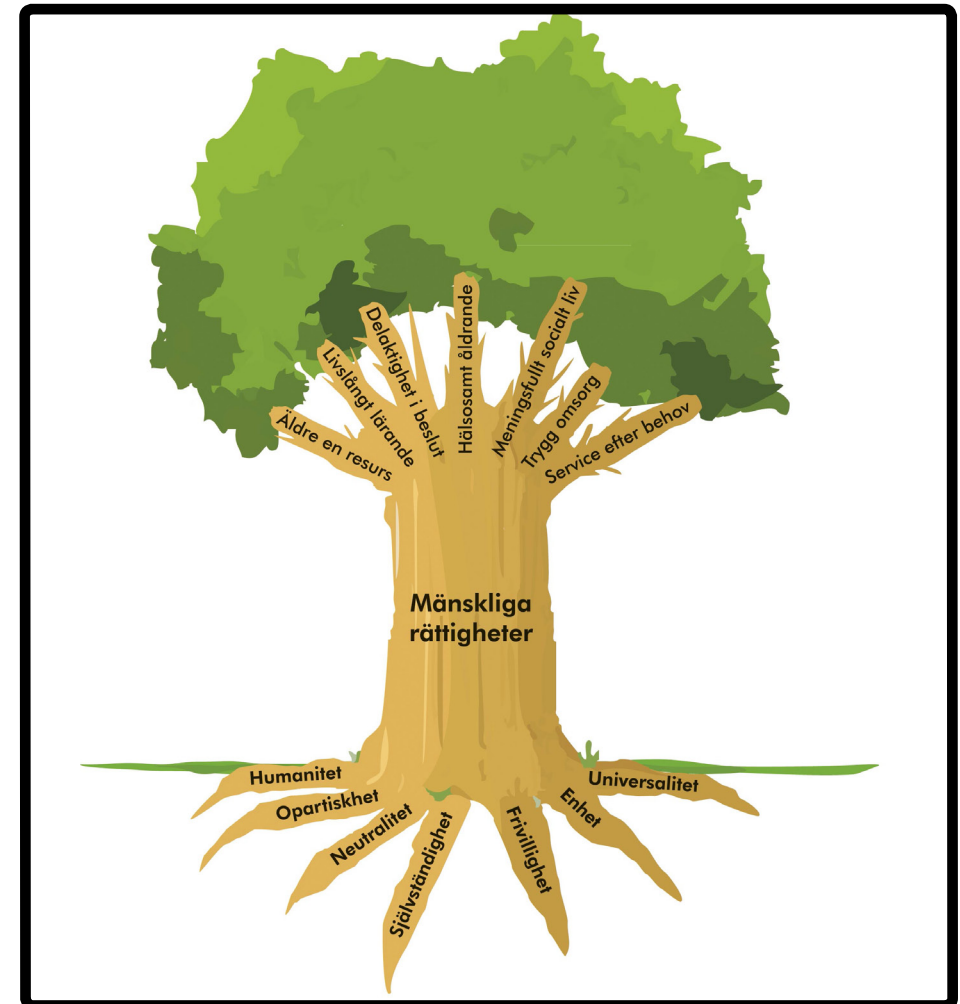
Utan äldre stannar Sverige.

Det här är Röda Korset

- Röda Korset är en religiöst och politiskt obunden organisation som finns i 187 länder över hela världen.
- Röda Korsets uppgift är att förhindra och lindra mänskligt lidande var det än uppstår och vem det än drabbar.

Det här kan du göra

- Engagera dig i frivilligarbete, ge av din tid, där du bor.
- Bli medlem under ett år genom att sätta in 200:- på bg 900-8095, glöm ej ange namn och adress.
- Skänk en gåva, bg 900-8004, www.redcross.se
- Engagera ditt företag i ett givande samarbete.
- Gör Röda Korset till förmånstagare i ditt testamente.

Svenska Röda Korset

Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
Telefon 08-452 46 00, Fax 08-452 46 01

E-post: info@redcross.se | Besök vår hemsida www.redcross.se

Utan äldre stannar Sverige

Äldre är en betydelsefull resurs i dagens samhälle. Många äldre har ett gott liv, med tillgång till samhällsservice, ny teknik och ett rikt och meningsfullt socialt liv. Men vi vet också att det är många som far illa.

Hur äldre har det i samhället är en viktig fråga för Röda Korset; att ha tillgång till trygg och säker vård och omsorg, att få komma ut i friska luften och vara delaktig i beslut som handlar om de vardagliga tingen.

Röda Korsets grundprinciper samt de mänskliga rättigheterna ligger till grund för vårt arbete med och för äldre. Vi arbetar för att alla äldre i Sverige ska få möjlighet att leva ett gott och värdigt liv.

Äldre en resurs

Tillvarata äldres kunskaper, erfarenheter, visdom och kraft för att berika samhällsutvecklingen.

Livslångt lärande

Att äldre både får ta del av och bidra till dagens kunskapsutveckling och teknik.

Delaktighet i beslut

Äldre ska ges möjlighet att delta i beslut som rör det dagliga livet.

Hälsosamt åldrande

Skapa förutsättningar för ett hälsosamt liv: möjlighet till regelbunden fysisk aktivitet och utevistelse samt näringsrik och god mat.

Meningsfullt socialt liv

Äldre ska kunna delta i ett meningsfullt socialt liv utifrån egna önskemål och behov.

Trygg omsorg

Samhället måste ta ansvar för att ge professionell vård och omsorg så att äldre kan känna sig trygga.

Service efter behov

Behovsanpassad samhällsservice så att äldre har möjlighet att delta i samhällslivet på sina villkor.

Engagera dig och få stöd!

Kom med du också och engagera dig! Röda Korset har flera verksamheter som riktar sig främst till äldre.

Anhörigstöd: När någon drabbas av sjukdom eller funktionshinder påverkas även de anhöriga. Vi anordnar träffar och samtalsgrupper där anhörigvårdare kan träffas för ömsesidigt stöd.

Besöksverksamhet — mycket mer än besök: Som besöksvän är du ett välkommet avbrott i vardagen, bidrar till att stärka människors sociala relationer vilket är positivt för hälsa och välbefinnande. Det finns en mängd olika exempel på aktiviteter som genomförs på mötesplatser och äldreboenden.

Stick- och Sömnadsverksamhet: Hantverket är hälso-främjande och skapar social gemenskap. Oftast träffas man i grupper och skapar tillsammans och det engagerar ca 20 000 frivilliga rödakorsare runtom i landet.

Röda Korsets telefonjour: Vi finns när du behöver prata med en förstående medmänniska och kanske få några ord på vägen. Öppettider: 14.00- 22.00 alla dagar. Telefon: 0771-900 800.

Röda Korsets Mötesplatser är öppna för alla. Det är en samlingspunkt för våra verksamheter i lokalsamhället. Där kan du engagera dig som frivillig, delta i verksamheterna eller bara ta en kopp kaffe och en pratstund.

Visste du att vara aktiv rödakorsare är en friskfaktor.

För över 10 år sedan skrevs en artikel i Aftonbladet som redovisade ny statistik, vilken visade äldre människors alltmer ökande hälsa och livslängd. Jag fick illustrera, och då ritade jag en "modern" ålderstrappa, inspirerad av den gamla välkända, där höjdpunkten i livet är vid 50, sedan bär det utför mot den väntande uppskottade graven. Arbetet var roligt och väckte många tankar och minnen. Till exempel att när jag själv stod på första trappsteget slutade de flesta skolan redan i sjuan. Sverige hade folkhemsdrömmar. Den offentliga sektorn skulle byggas, infrastrukturer skapas, det var bara för alla i min generation att hugga i. Vi blev självförsörjande och vuxna i ett nafs. Alla visste att det var bäst att föda barn före 30 för sedan stelnade kroppen, liksom att det var hopplöst att komma in på arbetsmarknaden efter 40. Annat är det nu. Ungarna går dubbelt så länge i skolan och mer ändå, arbetsmarknaden är kärv, bostäder saknas eller kostar miljoner. Så i min moderna trappa är man inte vuxen med bostad, jobb och familj förrän vid 40 - 50. Och med tanke på den statistik som skulle illustreras ritade jag trappan vidare uppåt mot höjdpunkten som inträffar efter 70 när du är pensionär och "fri". Istället för uppskottad grav kör du motorcykel ut för ett stup.

Det var ingen som precis la märke till bilden då, men nu är den plötsligt jättepopulär. Det är för att den stämmer med en trend som har vuxit fram. Häromdagen tog till exempel Spanarna i P1 upp den och pratade om pigga gamlingar som den senaste innepyrlen. Enligt Spanarna lyder trenden så här: Äldre människor är starka, friska och närande. Inte alls svaga sjuka och tärande. De kan jobba, resa, konsumera och ha sex som vilken ungdom som helst. Dessutom är de fria från ansvar för barn och familj, vilket gör dem dådkraftiga och extra köpstarka.

Många hoppar på trenden. Pensionärerna för att den ger dem högre status, affärsvärlden för att den uppmuntrar oss att köpa motorcyklar med mera, regeringen vars planer på höjd pensionsålder gynnas och sjukvården för att det skulle lösa deras problem med överbelastning och vårdköer. Ja, alla skulle tjäna på ifall folk verkligen var friska och pigga ända tills de dog knall och fall. Så klart!

Men själv har jag börjat bli skeptisk till min egen ålderstrappa och oroar mig för att den ska bidra till en benägenhet hos de styrande att vilja sopa en del problem under mattan. Det är väl för att jag har fyllt 70 och börjar känna mig utsliten. Jag skulle aldrig i livet sätta mig på en motorcykel igen! Inte ens en moppe!! Nä, man måste få bli gammal!!!

Det jag gillar mest nuförtiden är att lulla omkring hemma i träningsoverall av bomull som är flossad och mjuk på insidan och så vara naken under. Ingenting får skava. När jag får lust så vill jag mumsa på något gott vare sig det är dags eller inte. Som förströelse duger ett korsord eller Spindelharpan på datorn. Det är besvärligt när jag måste anstränga mig. Jag är bland annat med i en orkester och måste öva på flöjten, uhhh vad jobbigt. Det känns som ett slags nyttig motion som jag bör underkasta mig för mina anhörigas skull. För jag spelar bara fulare och fulare och jag ritar bara fulare och fulare också för den delen. Kanske för att det gör ont i artrosen, och för att allting liksom har förlorat sin skärpa.

För att pigga upp mig försöker jag tänka ut saker som är BRA med att bli äldre. Och trots allt har jag faktiskt kommit på ett par som jag gärna delar med mig av:

1. Man inser att man kan dö när som helst. Det har man förstås vetat hela tiden men nu börjar det *kännas*. Jag vet inte hur det är med andra över sjuttio, men mig har det påverkat på så vis att jag är tolerantare och snällare, och min dragning åt att tävla, skryta och malla mig har nästan försvunnit. Varför? Tja, jag antar att det beror på att jag inte har något att *vinna* på att skrävla längre.

2. En effekt av att min ambition och mitt karriärsug är borta är att om jag får lust att säga ifrån tvekar jag inte. För det mesta struntar jag i om jag skämmer ut mig, eller framstår som argsint. Varför? Tja, jag antar att det beror på att jag inte har något att *förlora* längre.

3. Jag känner mig jämlik med männen på ett nytt sätt. En viktig sak i sammanhanget är att jag inte längre misstänker att männen har sexuella avsikter (och det har inte jag heller) utan jag kan oblygt titta rakt in i deras vackra ögon och utforska människan där bakom. ÄNTLIGEN!

4. Rätt många personer, både unga och gamla av båda könen, behandlar mig respektfullt, vilket är mycket trevligt. (Tyvärr har det också fått mig att inse att det var väldigt sällan jag blev behandlad med respekt när jag var en ung snygging.)

Det finns dock ett problem för oss äldre som jag tror är typiskt:

Den Stora Sorgen. Alla svårigheter jag har tampats med i livet, (och fortfarande tampas med) som hemsöker mig regelbundet. När jag fastnar i detta så känns det oöverstigligt. Jag blir verkligen deprimerad, och så tror jag att många, många äldre har det. Det har fått mig att inse behovet av s.k. själavård. Eftersom jag inte alls är religiös så önskar jag verkligen att det fanns lättillgänglig, gratis, profan själavård för alla äldre som behöver den.